

VSB Forumdiscussie Persoonlijke beschermingsmiddelen

Veiligheid gebaat bij meer dan

Door: Martin Franke

De werkgever moet zorgen voor goede arbeidsomstandigheden. Dit doet hij door risico's zo veel mogelijk bij de bron te bestrijden en door technische of organisatorische collectieve veiligheidsmaatregelen te treffen. Zijn deze maatregelen niet voldoende, dan mag de werkgever overgaan tot het verstrekken van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) aan zijn werknemers. De Arbowet, het Arbobesluit en beleidsregels geven hiervoor de 'spelregels'. Maar hoe loopt het met die regels in de praktijk en welke situaties zijn voor verbetering vatbaar? Deze en andere vragen kwamen aan de orde tijdens de VSB forumdiscussie over persoonlijke beschermingsmiddelen.

VSB-Forumdiscussie

De VSB-Forumdiscussie is een initiatief van de Vereniging van Steiger-, Hoogwerk- en Betonbekistingbedrijven (VSB). Door hun jarenlange ervaring beschikken de VSB-leden over een onschatbare hoeveelheid kennis en deskundigheid. Die knowhow wordt nu ook via de forumdiscussie overgedragen. Tijdens de discussie passeren onder meer de stand der techniek, ontwikkelingen en aandachtspunten voor potentiële gebruikers de revue. De VSB-Forumdiscussie wordt vier maal per jaar georganiseerd, waarbij actuele of relevante onderwerpen centraal staan. De bijeenkomsten staan onder leiding van Frank de Groot, hoofdredacteur van BouwTotaal en vinden plaats onder auspiciën van de PR-commissie van de VSB.

Deelnemers aan de VSB-Forumdiscussie over persoonlijke beschermingsmiddelen waren Bink van Reek van Rojo Steigerbouw (Delft), Matthijs Pitlo van Workx (Rotterdam), Sander Hegie van Argos Packaging (Honselersdijk), Hans Hofstra van BIS Industrial Services (Zwartewaal), Eef van der Kleij van Travhydro (Rotterdam), Arjan Jansen van Workx (Zwolle) en Colin Beekman van Skyworks (Berkel en Rodenrijs).

Matthijs Pitlo, Workx: 'Spreek elkaar aan op ieders verantwoordelijkheid voor veiligheid'.

Hoe veilig is de bouw?

Recent presenteerde Arbouw de 'Monitor Arbeidsongevallen in de bouw', waarin de arbeidsongevallen in de bouw zijn geïnventariseerd en geanalyseerd. In 2006 zijn er ruim 2.360 manjaren verloren gegaan, hetgeen overeenkomt met een financiële schade van 150 miljoen euro. Van de ongevallen op de bouwplaats blijkt 14,3 procent veroorzaakt door een val van een hoogte van minder dan 2,5 meter hoogte; 5,2 procent door een val van meer dan 2,5 meter hoogte. Bij 10,7 procent van de ongevallen zijn mensen getroffen door een vallend voorwerp. Is de bouw daarmee eigenlijk wel veilig? Bink van Reek van Rojo Steigerbouw: 'Alhoewel de cijfers misschien anders doen vermoeden, is het in principe wel veilig. In de voorbereiding besteden we erg veel tijd en aandacht aan het aspect veiligheid. Je merkt echter dat de druk steeds hoger wordt. Vergunningen komen vaak te laat af, terwijl een bouwwerk steeds sneller moet worden gerealiseerd. Dat gaat ten koste van de veiligheid.' Eef van der Kleij van Travhydro ervaart dezelfde druk in de industrie. 'In de industrie is bovendien veel ad-hoc werk. Het moet snel, met korte voorbereidingstijd. Toch denk ik dat het niet slechter is dan voorgaande jaren.' Hans Hofstra van BIS Industrial Services vult aan: 'Er is wel een duidelijk verschil in toezicht tussen het 'buitenwerk' en het werk in de industrie. Het werken in de industrie is zeer goed geregeld en het toezicht en de controle zijn veel scherper dan bij het buitenwerk.'

Om die reden houdt Travhydro de industrie- en bouwplougen zoveel mogelijk gescheiden. Eef van der Kleij: 'Waar ze in de industrie allemaal met helm en bril op lopen, wordt dat op de bouwplaats nog wel eens vergeten. De controle is daar minder en dan kunnen dergelijke

Arjan Jansen, Workx: 'Serieus omgaan met veiligheid op de bouwplaats bespaart kosten.'

situaties ontstaan.' Toch is er ook buiten de industrie een ontwikkeling zichtbaar, aldus Matthijs Pitlo van Workx: 'Woningbouwverenigingen vragen steeds vaker naar certificering van steigerbouwers. Dat betekent dat het veiligheidsbesef buiten de poorten van de industrie aan het toenemen is.' Dat de praktijk daarbij weerbarstiger is dan de theorie wordt volgens Colin Beekman van Skyworks dagelijks bewezen: 'Schilderstellingen worden door ons veilig opgebouwd en keurig afgeleverd. Het eerste wat wordt gedaan na ingebruikname is het wegnemen van de onderdelen die het werk bemoeilijken. Dat zijn echter wel de onderdelen die de veiligheid van de gebruiker moeten garanderen.' Bink van Reek: 'Gebruikers zijn zich er vaak niet van bewust dat dergelijke aanpassingen afbreuk doen aan de veiligheid van de werkomgeving.'

Vergroten bewustwording

En zou dat bewustzijn kunnen worden vergroot? Matthijs Pitlo: 'Het zou goed zijn als we elkaar meer op ieders verantwoordelijkheid wijzen. Door de VCA wordt er gelukkig ook meer over de eigen verantwoordelijkheid nagedacht.' Eef van der Kleij: 'Naast het vergroten van het verantwoordelijkheidsbesef moet worden nagedacht over de manier waarop men bouwt. Door een slimme manier van opbouwen te bedenken, wordt de praktijk een stuk veiliger.' Bink van Reek: 'Het is vaak een moeilijke keuze. Er is in veel gevallen te weinig goed ge-

schoold personeel en je bent dus al blij als er een goede metselaar op de steiger staat. Wanneer die iets minder veilig werkt, zal er minder snel worden ingegrepen. Het is niet terecht, maar wordt ingegeven door de praktijk. Lenen de toolboxmeetings zich voor het bewustmaken van personeel? Eef van der Kleij: 'Een toolboxmeeting is voor menigeen een hapklare verplichting. De deelnemers aan dergelijke meetings willen bovendien praktische informatie. De leidinggevenden die de toolboxmeetings organiseren, zijn echter steeds hoger opgeleid, waardoor het verschil tussen theorie en praktijk groter lijkt te worden. Eigenlijk zouden de meetings naar aanleiding van incidenten moeten plaatsvinden. Dat spreekt mensen aan.' Colin Beekman beaamt dat. 'Eventuele

incidenten worden door ons geanalyseerd en gebruikt voor veiligheidsinstructies die de input vormen voor toolboxmeetings. Dat spreekt tot de verbeelding van mensen.' Hans Hofstra werkt al enigszins op die manier. 'Binnen BIS Industrial Services wordt gewerkt met veiligheidsberichten. Die instructies worden bewust niet uitgedeeld op het werk, maar naar het privé-adres verzonden.' Eef van der Kleij: 'Je zou die eigenlijk naar de partner van de werknemer moeten sturen. Per slot van rekening gaat het ons er om dat de werknemer 's avonds weer veilig thuis komt.'

Invloed regelgeving

Sinds 1 januari 2007 is de nieuwe Arbowet van kracht. Daarmee is ook de Europese Richtlijn Veilig werken op hoogte geïmplementeerd. Een andere ontwikkeling die momenteel volop in de belangstelling staat is de introductie van het Handboek Richtlijn Steigers. In hoeverre draagt deze regelgeving bij aan een veiliger omgeving? Hans Hofstra: 'Het is niet zo dat met de komst van regels alles ineens is opgelost. Je krijgt in de praktijk bijvoorbeeld veel tegengas als je zegt dat iemand zich moet vasthouden voor het werken op een hoogte van 2 meter.' In sommige situaties is het bovendien praktisch onmogelijk om alles te volgen. Eef van der Kleij: 'In principe zou je altijd moeten vastlijnen aan een punt dat boven je ligt. Bij vrijstaande constructies in de industrie is dat praktisch niet realiseerbaar. Daar komt nog eens bij dat er bij nieuwbouw weinig rekening wordt gehouden met de opbouw van steigers. Alle punten die de opbouw makkelijker zouden moeten maken, worden in veel gevallen door bezuinigingen geschrapt. Wat men daarbij vergeet, is dat ze in een later stadium toch weer aangebracht moeten worden, en daarmee onnodig veel kosten veroorzaken.' Dergelijke situaties vergen ook wat van het eigen oplossingsvermogen. Bink van Reek: 'Wij werken nu in bepaalde situaties met een lijn

alleen PBM's

Sander Hegie, Argos Packaging: 'Comfort en werkbaarheid bepalend voor gebruik PBM'.

over de lengte van de steiger, zodat men zich daar aan vast kan lijnen.' Arjan Jansen beaamt dat: 'Het gaat eigenlijk niet zo zeer om het aanlijnen, alswel om de veiligheid. Die veiligheid is op een heleboel manier te bereiken. Slimmere werkmethoden zijn daar een goed voorbeeld van.'

In het kader van veiligheid wordt vaak gesproken over dubbel aanlijnen of 'always online' dat in de industrie wordt gebruikt. Hoe werkt dat precies? Hans Hofstra van BIS Industrial Service: 'Always online is niet hetzelfde als dubbel aanlijnen. Het wil zeggen dat je altijd bent aangeliend. Dus voordat de ene lijn losgaat, moet de volgende al zijn vastgezet. Je merkt dat oudere werknemers meer moeite hebben met deze nieuwe manier van werken. En dat ligt voor de hand: je moet je oude werkgewoonten overboord zetten en een nieuwe leren. We merken dat mensen die er vanaf het begin mee werken, geen problemen mee hebben.' Eef van der Kleij: 'Daar moet wel bij worden opgemerkt dat deze manier van werken voor productieverlies zorgt. Onze klanten zouden hiervoor een financiële bijdrage moeten geven.'

steiger immers een windvanger en het gebruik van verankeringen is dan ook verplicht.' Arjan Jansen: 'Ook hier draait het uiteindelijk maar om één ding: beseft de monteur waar hij mee bezig is en welke invloed zijn werkzaamheden hebben op de veiligheid van andere mensen.'

Comfort en werkbaarheid

Wie over persoonlijke beschermingsmiddelen praat, heeft het al snel over comfort. Is dat mogelijk, comfortabel werken met PBM's? Sander Hegie van Argos Packaging: 'Het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen is onlosmakelijk verbonden met het comfort ervan.' Ook Eef van der Kleij ervaart dat zo: 'Het is goed om veel aandacht te besteden aan comfort en werkbaarheid. Juist die twee begrippen zijn bepalend bij de vraag of iemand zijn persoonlijk beschermingsmiddel ook echt gebruikt.' Sander Hegie: 'Toch is men vaak geneigd om als eerste naar de kosten van de PBM's te kijken. Dat is niet terecht, want comfort is bepalend voor de mate waarin het middel wordt gebruikt.'

Zijn er op dit gebied nog nieuwe ontwikkelingen te ontdekken? Hans Hofstra: 'Wij werken

Bink van Reek, Rojo Steigerbouw: 'Onnodige veiligheidsrisico's door gebruikers die hun steiger zelf aanpassen'.

Veilig werken op rolsteiger

Alhoewel het aanlijnen met name betrekking heeft op het werken met stalen steigers, gelden natuurlijk ook veiligheidsmaatregelen voor het opbouwen van en werken met rolsteigers. Colin Beekman: 'Binnen Skyworks hebben we een nieuwe opbouwmethode voor rolsteigers ontwikkeld, waardoor je eigenlijk steeds in een veilige omgeving werkt. Vanaf een hoogte van 8 meter zijn verankeringen verplicht. Aanhangen aan rolsteigers die lager zijn dan 8 meter heeft uit praktisch oogpunt geen zin. Wie valt, krijgt in dat geval ook nog eens de steiger bovenop zich. Daarnaast gelden voor overkappingen bijzondere eisen. Deze maken van de rol-

momenteel aan de ontwikkeling van een oprolbare vallijn en een dubbele vallijn op één rol. Daarmee wordt de werkbaarheid weer verder vergroot.' Ook bij Travhydro staan de ontwikkelingen niet stil. Eef van der Kleij: 'In samenwerking met de Erasmus Universiteit Rotterdam ontwikkelen wij, samen met andere bedrijven, speciale schouderbeschermers, die worden vastgezet aan een chute-gordel.'

Rol opdrachtgevers

De veiligheid op en rond de steiger wordt niet alleen bepaald door de steigerbouwer. De gebruiker en opdrachtgever hebben eveneens een verantwoordelijkheid als het om veiligheid

gaat. Arjan Jansen: 'Het grootste dilemma is het feit dat veiligheid niet in het bestek wordt beschreven. Opdrachtgevers hebben de neiging om de invulling van de veiligheid aan de steigerbouwer over te laten. Daarbij wordt echter al snel vergeten dat er ook een zorgplicht bestaat. Wie niet voor een veilige werkomgeving zorgt, loopt het risico aansprakelijk te worden gesteld bij ongevallen. Als je dat doortrekt naar onze branche, dan moet een steigermonteur zich terdege beseffen dat hij een zorgplicht heeft voor de gebruiker. Ik ben ervan overtuigd dat dat besef er is. Maar of dat ook het geval

Hans Hofstra, BIS Industrial Services: 'Veiligheidsinstructies bewust naar huisadres om breed draagvlak voor veiligheid te krijgen'.

is bij opdrachtgevers? Wil je echt werk maken van veiligheid op de bouwplaats, dan moet je dat onderwerp opnemen in het bestek en zorgen voor onafhankelijke controleurs of veilig-

Tips

- Comfort en werkbaarheid zijn bepalend voor het gebruik van PBM's
- Toezicht is noodzakelijk voor gebruik van PBM's
- Zorg voor toolboxmeetings met lessen uit de praktijk die mensen aanspreken
- Zorg voor een goede controle op en naleving van de 'spelregels' voor veiligheid
- Neem het onderwerp veiligheid op in het bouwbestek. Daarmee worden alle partijen gedwongen om over hun rol na te denken.

heidskundigen. Door serieus om te gaan met veiligheid op de bouwplaats bespaar je uiteindelijk kosten.'

Aan die veiligheid wordt verder bijgedragen door te werken met controlelijsten. Colin Beekman: 'Wij hanteren een controlelijst aan de hand waarvan we na oplevering alles doornemen. Het liefst doen we dat samen met de opdrachtgever zodat hij ook akkoord kan geven.' Bink van Reek: 'Daar hoort eveneens een nacontrole bij. Na oplevering is het goed om tijdens de gebruiksfase een controle uit te voeren. Daar zou de opdrachtgever in mee moeten denken. Wij hebben hier een speciaal formulier voor ontwikkeld dat snel en eenvoudig kan worden ingevuld. Dat helpt.' Volgens Eef van der Kleij is de industrie daar het beste bewijs: 'De regelmatige controles tijdens het werk zoals we die in de industrie kennen, zouden ook in de bouw op hun plaats zijn.'

En wat is de rol die de opdrachtgever daar bij zou moeten hebben? Bink van Reek: 'Die zou in principe voor die controleur of inspecteur moeten zorgen. Eén van onze opdrachtgevers heeft zo'n toezichthouder opgeleid. Het nadeel is echter dat deze meer bezig is met de papieren administratie dan met het daadwerkelijke toezichthouden.' 'Toch is er wel veel ver-

Eef van der Kleij, Travhydro: 'Slimme manier van opbouwen verhoogt veiligheid'.

Colin Beekman, Skyworks: 'Controlelijst dwingt leverancier en opdrachtgever na te denken over veiligheid'.

beterd', aldus Arjan Jansen. 'Meer er kan nog meer. De veiligheid wordt niet alleen verbeterd door toezichthouders maar bijvoorbeeld ook door instructeurs.' Dat de werkelijkheid daarbij nog wel eens wil wringen met alle goede voornemens bewijst volgens Eef van der Kleij de dagelijkse praktijk: 'Tegenwoordig beschikt iedereen wel over een basis-VCA opleiding. En terecht, want juist dat soort initiatieven stimuleert de veiligheid. De praktijk leert echter dat alles verandert op het moment dat een werk onder tijdsdruk komt te staan. Dan staat op eens een hele groep ongecertificeerde medewerkers klaar die bij moeten springen om de klus te klaren.' Kortom, er is nog altijd ruimte voor verbetering. Minder tijdsdruk en een goede planning kunnen daarbij al helpen.

VSB
Postbus 190, 2700 AD Zoetermeer
Telefoon: 079 - 35 31 266
Email: vsb@fme.nl;
website: <http://www.vsb-online.nl>